

UNES PROSES AMOROSSES I DE GALANTEIG DE RAMON HOMS, RECTOR DE PÚBOL

Jordi Curbet Hereu i Pep Vila

“Que Déu no em deixi,
si esclau vostre em feu”
(Sonet LVIII de Shakespeare)

RESUM

El clergue i rector de l'església de Sant Pere de Púbol Ramon Homs (1752-1794) va escriure, no sabem si abans o després d'abraçar la carrera eclesiàstica, uns divertiments, unes proses amoroses i de galanteig en les quals ironitzava sobre l'amor passional i les seves conseqüències entre parelles joves. Pel que sabem, aquests tipus de provatures escrites en prosa són infreqüents en l'àmbit de la literatura catalana, motiu pel qual, a més de d'assenyalar-ne la importància en el migrat camp de la nostra producció de creació literària del segle XVIII les editem contextualitzades en aquest treball.

PARAULES CLAU

literatura catalana, proses amoroses, segle XVIII, Ramon Homs, Púbol

ABSTRACT

The clergyman and rector of the church of Sant Pere de Púbol, Ramon Homs (1752-1794), wrote, we don't know whether before or after embracing the ecclesiastical career, some amorous and gallant prose in which he ironized about the passionate love and its consequences between young couples. As far as we know, this type of evidence written in prose is infrequent in the field of Catalan literature, which is why in this paper, in addition to pointing out the importance in the poor field of our eighteenth-century literary creation, we edit them contextualized.

KEYWORDS

Catalan literature, amorous prose, Eighteenth Century, Ramon Homs, Púbol

INTRODUCCIÓ

Un dia del mes de març de 2019, l'amic Emili Garcia Melús, a qui agraeixo públicament la seva generositat, va obsequiar Pep Vila amb una col·lecció de vuit llibretes de la seva col·lecció de documents que formaven una unitat arxivística familiar, de conservació regular, en diversos formats i continguts. Llevat del que avui editem, la resta són llibres de comptes i d'anotacions familiars, dels segles XVII-XIX, que no tenen cabuda en aquesta aportació. Tots havien pertangut a la família Homs/Oms de Púbol, que al segle XV estava emparentada amb la baronia que regia els destins del poble. Al llarg dels segles XVII-XIX, diversos representants d'aquesta casa tenien per costum apuntar, a partir dels coneixements que tenien, detalls de censos, compres, vendes, jornals que guanyaven, etc. Donem fe que portaven una vida dura i primitiva, eren com serfs de la gleba al servei dels barons de Púbol. La llibreta número 5, escrita en part per Miquel Homs, un nebot del capellà, és potser la més interessant. En cap moment, però, hem pretès fer un estudi sobre aquest grup familiar, molt lligats a aquest poble.¹

Entre aquestes que avui numerem a benefici d'inventari, n'hi havia una, la que duu convencionalment assignada el número 3, tot seguint un orde cronològic, que em va cridar l'atenció per la seva raresa, fet pel qual vaig posar en coneixement de Jordi Curbet Hereu, company de fatigues literàries, amb qui vam decidir redactar el treball que avui presentem a la consideració del lector.

RELACIÓ DE QUADERNS

1. Venda feta y firmada per Ramon Gispert, pagès del castell de Púbol, a Benet Ponsatí, treballador del lloch de Pedrinyà de una pessa de terra..... 1635. Llibreta folrada en pergami. 160x155 mm.
2. Llibreta enquadrada amb pell treballada. Conté apunts i comptes de la família Homs, del segle XVII. 155x210 mm.

1 Segons els Ettinghausen aquesta família vivia en un lloc anomenat la Volta: "Aquí, al passadís obert cobert amb volta, queden els forats on anaven les xarneres de la porta que s'obria cap al camí de la Pera. Abans de la volta, entrant a mà esquerra, a ca l'Homs hi ha una finestra que porta la data 1577". A la pàgina 33, en parlar dels noms de les cases, ens assenyalen la ubicació de ca l'Homs dins del poble. Vegeu Ettinghausen, Henry i Dídac. *La Vall de la Pera*. Quaderns de la Revista de Girona, 2005, p. 31 i 33.

3. Quadern de la segona meitat del segle XVIII amb aquests entreteniments literaris. Llegiu-ne una descripció sumària en el cos del treball.
4. Quadern escobertada en pergamí dels segles XVIII-XIX. Conté quatre poemes en castellà de factura religiosa que són difícils de llegir per l'estat de la tinta. 1782-1875. 111x155 mm.
5. Quadern escobertat en pergamí, segles XVIII-XIX. *Llibreta de comtas feta lo any 1751*. Miquel Homs. Conté apunts i notes familiars sobre la família Homs. 111x158 mm. La cara vers del pergamí conserva un gravat, en mal estat de conservació, de sant Francesc de Paula, ornat amb una gran senefa amb motius florals i un grup d'àngels, editat per una impremta italiana: "Si vende da Gio...". Miquel Homs es va casar el 26 de febrer de 1761 amb Margarida Gich, filla de Pere Gich de Vilosa, veinat de Sant Martí Vell. Fa la impressió que Miquel Homs treballava de calceter o de sastre: "A 23 de mag ha fetas unas calsas de lli, Miquel y un gipó sense manàgas de lli, Teresa, 1758. A 23 de jun an fetas unas calsas de burdets, Pera, 1758. A 26 jun an fetas 2 calsas de paynu [panyo], Peret..... A 9 de gost de 1758 an fetas unas faldillas estremera Teresa y un gipó sensa mànagas estremera, Malena....".
6. Quadern escobertat en pergamí. Entre les pàgines hi ha copiades alguna de les proses que figuren en el quadern número 3. Els textos, però, no presenten canvis significatius. Marquem en nota a peu de pàgina aquesta duplicitat. Segles XVIII-XIX. 110x150 mm.
7. Comptes de Pere Homs i Gich, pagès de Púbol, 1818. Miquel Homs, pagès de Púbol (1808). Miquel Homs de la Volta, pagès de Púbol. Casa Homs. Quadern folrat en pergamí, amb tanques. 1808-1821. 115x142 mm.
8. Quadern escobertat en pergamí. Comptes de Pere Hom de la Volta. 1842-1843. A la contracoberta hi ha escrit un "remey per curar de morenas". 100x150 mm.

DE L'AUTOR I LA SEVA OBRA

En el llibre de naixements de la parròquia de Púbol llegim: "Als vint-y-sinch del mes de mars del l'any mil setcents sinquanta-dos

fonch solemnement batejat en las fonts baptismals de la iglesia parroquial de Sant Pere del Castell de Púbol, bisbat de Girona, per mi Paulí Homs, prebere, rector de dita isglésia Ramon, Miquel y Ferriol nat als vint-y-hu de dit mes y any, fill lligítim y natural de Pere Homs, menor de dias de la Volta, pagès de dit Castell de Púbol y de Chaterina Homs y Comas, cònjuges. Foren padrins Miquel Homs, jove de Púbol, y Magdalena Garriga y Rigau, muller de Paulí Garriga, treballador de dit castell” (f. 19r-19v). Per la seva condició de fadrister, va emprendre la via dels estudis eclesiàstics, va ser rector de la seva parròquia (3-10-1753/7-10-1787) i després passà a servir un benefici de Banyoles,² ciutat en la qual devia morir. Del quadern número 5, escrit per Miquel Homs, nebot seu, en transcrivim aquestes referències familiars:

A 21 octubre de 1684 fou batejat lo meu aby que és Pere Homs de Púbol y morí lo dia 5 de juyn a una hora de matinada lo any 1762 y a estat 81 any y 1 mesos y 9 dias en lo món. Jo Miquel Homs (f. 1v).

Y la mare morí lo dia 21 de octubre a 11 horas del matí. Y mon jermà Pere, casat en Teroella de Mongrí morí lo dia 22 de juyn del ayn 1782 . Y Remon mon germà à casat en S. Sabrià dels Ais. Morí an 21 de octubre de 1788 (f. 1v).

Remon Homs mon uncla, jermà de mon pare, capellà, ha estat 33 anys y mesus rectó de Púbol y després del 20 de octubre de l'any 1788 se n'és anat en Banyolas. Residí un benefisi bo y morí lo dia 27 de setembre de 1794 a 10 horas de nit y à estat 6 anys y 9 mesus y 5 dias en ella de Banyolas (f. 2).

Pera Homs, mon pare, morí lo dia 6 de octubre a 5 horas del matí lo ayn 1794 asent de adat de 79 ayn y mesos. Jo Miquel Homs son fill (f. 2).

Vam consultar el llibre d'òbits (p. 20, 1794) de la parròquia de Santa Maria dels Turers per tal de conèixer més detalls de la seva mort. En ser els anys de la Guerra Gran hi va haver un període d'uns onze mesos en els quals no s'hi va anotar cap defunció. És a dir, que del dia 11 de juliol de 1794 es passa a 31-10-1795: “Aquí se continua escriurer per lo capellà major (que estigué ausent de esta parròquia

2 Per un apunt que el nebot escriu a la seva llibreta sabem que el clergue va anar a Banyoles perquè hi tenia família: “Abuy a 12 setembre de 1768 Remon Homs a comensat lo any a casa l'uncla de Mata”.

Fig. 1. El fotògraf Valentí Fagnoli va fotografiar pels volts de 1920 aquestes capes pluvials de l'església de Sant Pere de Púbol, que havia guardat el famós retaule de Bernat Martorell, avui al Museu d'Art de Girona. Potser en alguna ocasió solemne el nostre rector les va portar. Col·lecció particular.

de Banyolas per causa de la guerra, y de sa enfermedat per espay de cosa de onse mesos) las partidas de òbits, que a el tocarà”.

Llibreta número 3. Ramon Homs va escriure en un quadernet amb cobertes reciclades d'un pergami documental —concretament la venda d'un censal mort a Olost de Lluçanès en data 1556— i 25 fulls relligats de 16x11 cm el que sembla un entreteniment literari, una afició potser puntual, o potser continuada en el temps, que hauria conreat durant l'època de rector parroquial sense descartar que fos en la de beneficiat, en tot cas ja en la segona meitat del segle XVIII, sense poder fer més concrecions cronològiques per la manca de datació. Ramon Homs fou un capellà il·lustrat, amb una certa cultura literària, con altres n'hi hagué a les nostres comarques. Recordem breument les figures de Francesc Ifern, beneficiat de la seu de Girona, que va publicar un *Compendi breu de les quatre regles generals de l'aritmètica pràctica*, del qual es feren com a mínim set edicions al segle XVIII i dues al XIX. Josep Ullastre (també Ullastra) i Llopis (Banyoles, 1690-Peralada, 1762), gramàtic i publicista; el pedagog Baldiri Reixac i Carbó (Bell-lloc d'Aro, 1703-Ollers, Vilademuls, 1781); Joan Calderó (Riudellots de la Selva 1704-?) redactor d'una admirable consuetat; el vicari gironí Francesc Veray de Celrà, autor d'uns goigs, de la vida dels sants patrons Sixt i Thou, d'algunes composicions poètiques amb poesies castellana, profana i religiosa; Benet Vila autor d'una història fabulosa sobre els orígens de Besalú.

Aquesta obra està estructurada en quatre apartats: **A.** *Libro primero de anrrehonaments por divertir-se los dos amantes en los fasteis* (6 textos). **B.** *Ponderasió de un fadrí que desitja alcansar una donsellat* (83 textos). **C.** *Ponderació de dos amantes que se trátian en el fasteig* (36 textos). **D.** *Llibre per divertir-se* (17 textos) de diversió, conversa, reflexions i pensaments pren la forma literària d'un subgènere de caràcter barroc, de transició entre el barroc i el romanticisme, el diàleg fortament idealitzat, de temàtica amorosa entre dos joves: una noia indecisa en els seus sentiments i un noi que no veu correspost el seu amor. Encara que l'autor inclogui en els títols el concepte de diversió, aquesta alegria en cap cas apareix en el contingut; més aviat és un excurs continu, amb repeticions constants, sobre un mateix tema: la manifestació, i mortificació, de l'amant masculí, la “sobrada passió” (A) del noi, la gelosia que li demostra amb l'objectiu final de derrocar els dubtes de la noia, de descobrir-li els seus neguits. Els amors que ens presenta Pere Homs són desordenats,

venen escrits en un llenguatge afectiu, expressiu, monstruosament hiperbòlic. Els sentiments van molt per damunt de la raó, no sap, o no pot, separar-los. Els amants, sobretot el noi, se sent un poeta ocasional. La passió amorosa és presentada com una mena de demència. El temps que dedicava a l'amor no li servia per gaudir. El cor, els ulls, la ment es disputaven la persona amada.

El clergue Ramon Homs va reflectir els seus esplais creatius en aquests escrits en què ens dona una visió de l'amor cortès traslladat a un entorn que li era proper? També considerem la hipòtesi que Homs escrivís sobre uns amors juvenils, com un Ramon Lull modern. Foren transtorns que patí en pròpia carn abans d'entrar en la carrera sacerdotal i que després va sublimar? Com que bona part de la literatura d'aquesta època mai no s'allunya dels models castellans, tampoc podem desdenyar que aquests exercicis retòrics depenguessin d'un model forà que no hem sabut localitzar.³ Sorpren el gran nombre de castellanismes. A voltes la llengua del clergue és bastant insegura. En tractar-se d'un dels pocs experiments en ficció narrativa d'aquesta època, escrita en prosa, hem cregut que valia la pena editar-les. En la poesia catalana d'aquests anys hi podem llegir també missives amoroses amb afectes i desafectes semblants, les expansions dels homes i els seus sentiments. La qualitat literària és, però, desequilibrada.

Per entendre millor aquestes proses ens hauríem de situar a mitjan segle XVIII. Per regla general els festeigs entre joves, encara més a les zones rurals, no eren fàcils, sempre hi havia un familiar que vigilava aquests trobades. Moltes vegades el furtivisme, el segrest de la núvia n'era la llei. Les relacions estaven fortament sotmeses a uns codis de conducta, i les hores d'oci i de lleure eren escasses, l'Església hi tenia molt de poder. La dona estava molt sotmesa a l'àmbit familiar dels pares i a l'entorn social. Només un quinze per cent de les dones sabien llegir i escriure. Aquests factors són imprescindibles per entendre aquests tipus de missatges amorosos.

3 Com deia Marcelino Menéndez Pelayo a l'advertència preliminar de la *Historia de las ideas estéticas en España* (1883): "*Detrás de cada hecho, o más bien, en el fondo del hecho mismo hay una idea estética y a veces una teoría o una doctrina completa de la cual el artista se da cuenta o no, pero que impera o rige en su concepción de un modo eficaz y realísimo*". No hem sabut trobar, però, el desllorigador, els ambients intel·lectuals que informen aquest tipus d'exercicis.

LA GRAMÀTICA DE L'AMOR: ALGUNS PROCEDIMENTS RETÒRICS

Homs escriu a través d'una successió de metàfores, comparances, hipèrboles i imatges tan repetides al llarg del relat, tòpics habituals del gènere, que tot plegat porta a pensar, més que en un manual per a festejadors⁴, en una ridiculització de les relacions prematrimonials entre el jovent. Potser aquest va ser el seu divertiment, burxar en el tòpic amorós fins a l'extenuació en la figura de tres dones (Maria, Marieta i Francisca), tot plegat per elaborar una crítica destructiva de la xerrameca superficial que poblava les converses entre amants. Hi ha l'ús de nombroses figures retòriques a l'hora de traslladar aquestes emocions escrites quan parla dels "tiranos desatinos de l'amor" (B). Bona part del seu discurs, amb matisos, s'acosta a la sensibilitat preromàntica, encara que predomini la manca de versemblança, el sensacionalisme, si se'ns permet el neologisme.

Amor passional: el relator escriu d'una manera exagerada, amb bogeria, arravatament i desesperació: "No so digne de estar al devan de aqueja care gentil que me apar al sol o rodejar de estrellas" (D); "tinch un cors tan exaltat" (B); "Tiranos desatinos" (B); "flame resplandenta" (D); "fletxas pel meu cor" (D); "sol de tanta resplandor" (D).

Comparacions: "cara sia més blanca que lo lli" (B).

Hipèrboles: "desitjaria tenir-bos per esposa afins al darrer estrem de la mort" (A); "me llabaria la vida, perquè ma vida y ma glòria dependeix de vostre amor" (A); " que paso actius dolors que per

4 Aquesta tradició d'editar manuals per a festejadors i festejadores, amb debats epistolars inclosos, amb un to i intenció semblant als nostres, continua tot al llarg del segle XIX. No entrem, però, a comentar un altre subgènere, els anomenats "fàstics" entre un festejador i una festejadora. Aquests són uns diàlegs humorístics, reguitzells d'insults i penjaments, escrits en vers que han estat estudiats per Maria Rosa Serra Milà, La tradició barroca dels fàstics entre un fadrí i una donzella, dins *Actes del IV Congrés d'Història de Girona. "La Girona del barroc. El Barroc català"* (Girona, 24, 25 i 26 de novembre de 2011). Annals de l'Institut d'Estudis Gironins, vol LIII, 2012, p. 589-602. Aquests són els impresos que hem aconseguit fixar. Tots són, però, del segle XIX. *Llibre nou de galanteos, ó sia, La paròdia de un festeig*. Barcelona: Imprenta de Ignasi Estivill, [c. 1830].- *Llibre de festeix ó de galanteos per aprendrer de fastaga y cartas amorosas*. Barcelona: Saurí y Companyia [c. 1830]. *Manual del festejador y de la festejadora*, Barcelona: Ignasi Estivill, 1847. *Llibre de galanteos: conversas entre un fadrí y una donzella : ab un petit modelo de cartas amorosas*. Barcelona: Anton Bosch, bou de la Plaza Nova, 3 [c. 1850] (Barcelona: Ramirez y C^a). *Guia dels enamorats, ó, Llibre de galanteos útil á las doncellas y fadrins*. Barcelona: Juan Llorens. 1855. *Guia dels enamorats, ó, Llibre de galanteos útil á las donzellas y fadrins*. Barcelona : Imp. Llorens, 1889.

tal tormén penso morí de amor” (B); “patir no · m matis” (B); “buy precis al morí que no viurer ab tal ingratitut” (B); “Te buy escriurer una carta de la sanch de las mias benas” (B); “qu · és tal goig que jo tinch de estar ab vós que jo no sé si som al cel o a la terra” (A); “cregas que per encontrar-te en a tu caminaria setanta-sinch dias pesan[t] boscus y montañas am als peus descalsos sols per encontrar aquestas personas que tan me gusten” (D).

L'enamorat és presoner de l'amor: “jo baix cadâ per esclau teu lligat ab grillons d'or y cadenas” (B). Sovint apel·len a la religiositat, al poder de la providència: “No desitjo altre cosa sinó la voluntat de Déu puga guanyar ab vós” (A); “Joba, Déu vos do honrra y plaher” (A);

El combat de l'amor demana a voltes l'ús d'un llenguatge de tipus bèl·lic, metàfores marineres: “ja beig que un soldat que · l tñgan pres a dintra de una presó” (C); “!mira que un castell que sigui fort de murallas” (C); “jo som un patit baxel[l] per pelear ab una grossa fragata” (C); “tu ets un castell molt fort per pelear ab las personas que tens al devan” (C); “fragata tan ermada de canons”. Comparances marineres: “patit baxell”, “grossa fragata”; “patita galera”, “grossa galera”, “patit xabech”. (C).

En el text trobem constants al·lusions a l'element floral, a la naturalesa en general: “rosa colorada” (A); “jardí de totas flos” (A); “jardí de ermosura, adiós flo de l[l]asamí” (B); “Aulors y flos són vostres amors” (B); “seran lliris y marabellas: lo lliri per aponderar” (B); “encarnats com una rosa encarnada” (B); “Tu ets la flo més resplendente de tots los jardins y la flo més marabella de totas parts” (B); “Ay [qui] pogués ser ausallet que pogués fer primavara [sic] en aquestos arbres” (B); “Ay qui pogués aver flores adornadas de las mans del teu jardí” (B); “flores tan ardentes” (C); “jardins de flos” (C); “ermosas clavallinas” (C); “ermós llasamí” (D); “la mia llengua no és bastanta per a fer aubrir aquexos llabis encarnats que me aperéxan una rosa” (B);

En un “plet tant ardent” (B) no hi podien faltar les al·lusions de tipus eròtic, escrites per un home d'església: “Los teus pits són la bandera que gobiènan los meus sentits, las peraulas me són fletjas, los teus l[l]abis són las rosas que jo tan desitjo adorâ” (B); “Francisca, que teniu gran plaher no tan sols per la vostra ermosa cara que no puch acontentâ mos ulls de mirar-bos sempra ni pot descansâ mon entenimén de pensar ab los bostres pits tan ermosos que són més ablanchs que lo mateix cristall” (B).

UN LLENGUATGE VIU

Fruit de les diverses vicissituds polítiques durant els segles XVI i XVII, culminades en la repressió lingüística derivada de la implantació del decret de Nova Planta la producció impresa en català va anar quedant relegada progressivament a un àmbit popular i familiar. Antoni Comas⁵ en ocupar-se de la prosa catalana setcentista va apuntar unes reflexions que mantenen encara la vigència: “Gairebé no es pot parlar de prosa com a gènere de creació en el XVIII català”. Llevat d’algunes aportacions puntuals que s’han fet posteriorment, però que no modifiquen aquesta tesi, tot continua gairebé igual. Tothom assenyala l’obra *Rondalla de rondalles* (1767), de Lluís Galiana, el *Viatge d’en Pere Porter a l’infern* i poca cosa més.⁶

A l’edat moderna les masses populars crearen una literatura d’aspecte tosc però plena de vitalitat. La part impresa quedava en exclusiva per a gèneres com els romanços, poemes de circumstàncies⁷, goigs, costumaris, etc., però entre els estaments rurals i menestrals es va mantenir vigent el gènere tradicional, manuscrit, dels dietaris i memòries, fins al punt d’esdevenir el contrafort popular a la minva generalitzada de la literatura de gran abast. Alguns elements anaven més enllà i s’atrevien, a partir dels seus propis referents, a experimentar i distreure’s amb incursions literàries pensades per a consum en la més estricta intimitat.

En una ràpida anàlisi lingüística del nostre text, s’hi observa un aiguabarreig d’elements i formes típiques del català literari setcentista. Cal tenir present que es tracta d’una fase de la història de la llengua en què hi ha una gran penetració de castellanismes, sobretot a través dels models literaris, si bé no se sap del cert fins a quin punt van arrelar en el registre parlat. El que avui detectem com a barbarismes flagrants en aquell moment podien ben bé ser mots i expressions proveïts de prestigi.

5 *Història de la literatura catalana*, Barcelona, Ariel, 1981, vol. IV, p. 499.

6 Vegeu els articles d’Albert Rossich, “La novel·la catalana entre el Tirant i l’orfeneta de Menargues”, *Revista de Catalunya*, 29 (abril de 1989), p. 150-162. Íd. “La literatura catalana entre el barroc i el romanticisme”. *Caplletra*, 9, 1990, p. 35-57. La narrativa catalana entre el barroc i el neoclassicisme és malauradament molt pobra.

7 El *Diari de Barcelona* de 18-11-1793 publicava un poema *Queixes d’un jove enamorat*. Sobre aquest text Ferran Soldevila a la seva *Història de Catalunya* (Barcelona: Alpha, 2a edició, 1963, p. 1245) comentava com encara a la fi del XVIII: “La musa popular s’esplaia en els romanços de cecs, barroers, prosaics, però sovint amb un accent ben català, ben dins la tradició, que no ha arribat a estroncar-se”.

Així, trobem mots com *garbo*, *prenda*, *carinyo*, *desconsuelo*, *contento*, *rato*, *alivio*, que omplen de capacitat expressiva el ritual del festeig literari, i que l'autor hauria descobert pouant en la lectura d'autors castellans de l'edat d'or, suposant que sonaven completament estranys o artificiosos per a la gent del carrer i les generacions més velles. Altres formes presents en el text són clarament extreïtes del llenguatge epistolar (*del seu gust y agrado*), i altres conceptes (*firme y constante*, *tiranos desatinos*) formen part de literatura de caràcter religiós.

No hi falten arcaïsmes lingüístics, autèntics supervivents literaris que ressorgien de la consulta d'obres pietoses, qui sap si cròniques medievals, i evidentment de la documentació notarial (compravendes, testaments, censals...), tan abundant als masos i cases de la ruralia.

Convivint en el text amb formes literàries, d'altra banda s'hi aprecien indicadors d'un nivell de llengua, aquesta sí, completament oral.

En fonètica podem trobar l'exemple de reforç dental de la *i* àtona final (*prèmit* per *premi*), pròpia de la llengua parlada del català central i encara viva en l'ús en algunes generacions i contrades gironines.

En morfologia nominal és de destacar la forma plena del pronom feble de primera persona: *me penso*, *me seria descans*..., així com la convivència del possessiu arcaic i el modern: *mon amor* / *el meu amor*.

Pel que fa a la morfologia verbal, la primera persona del present d'indicatiu del verb *ser*, *jo som*, característica del parlar septentrional de transició, però una mostra que antigament aquesta forma verbal devia tenir una extensió molt més àmplia. O també és simptomàtic l'ús de la forma d'imperfet d'indicatiu amb -v- de determinats verbs com *riure*, *caure*, *seure*, *creure*, *jeure*, que en el nostre text es mostra sota l'infinitiu *sabia* ('seia'). En la llengua oral aquest tret lingüístic ha anat reculant molt durant el temps, fins al punt de registrar-se molt circumscrita a l'àrea pirinenca, quan al segle XVIII devia ser també una forma pròpia de la llengua parlada a l'alt i el baix Empordà, i força més al sud.

Quant als elements lèxics, no hi falten mots i expressions ben vius en aquella època: *empassegar*, *peleiar*, *hasta*, *fer el moro*...

En definitiva, el llenguatge de Ramon Homs és representatiu de la seva època i lloc, una fotografia d'un model literari en què com-

Fig. 2 i 3. Parelles que festegen. Gravats xilogràfics del segle XVIII que provenen de la impremta Carreres, de Girona, avui al Museu d'Art de la ciutat. Les imatges tenen una doble lectura. Les noies van espitregades. El peix pescat i l'ocell a la gàbia representen la pèrdua de les llibertats personals, però també són símbols fà·lics molt clars.

partien espai referents arcaics amb innovacions (i també, és clar, modes) lèxiques i formes populars, tot al servei de la finalitat expressiva i l'estil buscat. Homs, doncs, és tributari d'una fase en què s'ha perdut els referents normatius i s'agafen, amb més o menys bons resultats, del que es té més a l'abast. És així com en una etapa prèvia al ressorgiment del català literari, petits autors com Homs, com Sebastià Casanovas de Palau-saverdera, o ja a més gran escala, el baró de Maldà s'erigeixen en els millors fedataris del vigor indiscutible de la llengua escrita.

LA NOSTRA EDICIÓ⁸

A) LIBRO PRIMERO DE ANRREHONAMENTS POR DIVERTIR-SE LOS DOS AMANTES EN LOS FASTEIS

Ramon Homs, fill de Púbol, fill, filius ex populo Pubulensis

Púbol

1 a 6.

/_{2r} [Noi:]⁹ Déu vos quart, jobenete, altre nom mes sia la dolsura del vostre nom me obliga a seguir los bostras pasos, pues que vós, arribat deban, abeu tornat com una rosa¹⁰ colorada no sabén si o causa lo sentit de vos[t]re pena o alegria al serbidó, que tant al consta y desitja que solament de mirar-bos me apar que [estigui] arribant deban de un jardí de totes flos.

[Noia:] Ni cariño de mon cor bé am puc tenir per ditjosa pues que als vostres ulls no desitjan altre cosa que mirar la gentilesa me

8 Partint d'una transcripció fidel a les formes i caràcters del text original, ens hem limitat a normalitzar l'accentuació seguint la normativa fabriana i a introduir signes de puntuació a fi i efecte de facilitar-ne la lectura.

9 Encara que l'autor no ho faci explícit, el text està estructurat en forma de diàleg entre un noi i una noia festejadors, si bé no sempre queda clar l'interlocutor. En aquells casos en què s'identifica clarament, hi hem inclòs entre claudàtors si es tractava del mascle o de la femella.

10 Un adroguer de Blanes, Joan Batista Jelabert, va escriure pels volts de 1714-1715 aquests versos entre les pàgines del manual d'adrogueria, de propietat particular, que usava per al seu ofici: "Blanca sou minyona com lo papé. / Al món no hi a un altre de mon voler. / Noya: clavell ni rosa semblant am vós/ puix que la vida · m còstan vostras amors" (f. 196v). Antoni Comas en el IV volum de la seva *Història de la literatura catalana* (Barcelona, Ariel, 1981, p. 632 i ss. ens ofereix algunes mostres de poesia amorosa i de galanteig on també hi ha uns diàlegs semblants als nostres entre dos enamorats.

esmiro¹¹ que sia de tanta ditja que habén tingut ab mi que me se oferirà que no és tan desingust¹² mirâ al vostre amor si és festiu¹³ o desentès¹⁴. /_{2v}

[**Noi:**] Abeu de sabê, jobe, que el amor que jo vos porto és festiu y no desentès, que los meus sentits no se dïgnan de tenir-bos tan solament per amor, sinó que després de pesar nostra jubentut florida desitjaria tenir-bos per esposa afins al darrer estrem de la mort. Abeu de sabê que abans jo no consentiria ab ningun altre casamén de ma pròpia mà me llabaria la vida, perquè ma vida y ma glòria dependeix de vostre amor.

[**Noia:**] Tan agraïda quedo [d']ohir las vostras paraulas que no sé com demostrar-bos la sobrada pasiò que mon cor sent pena. O dexo tot en descresió, que milló se pot pensar que no perlar. /_{3r}

[**Noi:**] Habeu de sabê que la meua intensió és primera y onesta. No desitjo altre cosa sinó la voluntat de Déu puga guanyar ab vós, gentil jobeneta, las sirconstàncias que se pertanyen, y si jo ho desitjo de altre manera que mon cor, pues si [en] ma intensió pot haber-i treball majó, qu' és tal goig que jo tinch de estar ab vós que jo no sé si som al cel o a la terra.

[**Noia:**] Primé, si tal és lo goig que tinguéreu sols per amor vostra moltas vegadas desitjaba bèurer vostra persona, que des de la primera vista sempre més vos he portat un gran cariño y amor. /_{3v} Joba, Déu vos do honrra y plaher, pues per mi hebeu pres tanta pasiència, pena y treball que jo desitjava tenir-bos presén, que vós sabeu lo que tan vos estimo y desitjo beure-us, que des de la primera vista sempre més vos he portat un gran carinyo y amor.

B) PONDERASIÓ¹⁵ DE UN FADRÍ QUE DESITJA ALCANSAR UNA DONSELLA

1 a 83

Ay, Jesús, serà ditjós qui lograrà tas amors y alcansarà tas finesas y gosarà tos fabors.

11 *Esmirar*. Vulgarisme per 'admirar' (Empordà, Menorca) (DCVB).

12 Vulgarisme per 'disgust'. Registrat a Lladó, Palafrugell, Llofriu i Sant Feliu de Guíxols (DCVB).

13 Seria un adjectiu derivat no pas de *fiesta* sinó de *festeig*: fase de relacions amoroses prematrimonials.

14 Amb el sentit de temporal, material, o en aquesta circumstància, sexual.

15 Podem entendre-ho com a 'reflexió'.

A mas ànsias y dolors bista serbeix, pues ad¹⁶ dich que paso ac-tius dolors que per tal tormén penso mori de amor./_{4r}

No és xanxa¹⁷ lo que paso ni burla lo que pateixo, al meu cor may no descansa, jo mateix me aborreixo. Déu perdó qui n'és causa.

Ab ora¹⁸ persegueix tu a surtir-li atrabida, a la cara tu has de bèurer al càstich. Déu do vida qui n'és causa dels meus treballs perduts pues bé que saguí tots pasos mes de contento y amor.

Al teu jodici me fa pendra tans tiranos desatinos, pues que fals te beus te respondré encara mil morts me aguesen de donâ sols jo pugués alcansar-te en que¹⁹ pasés grans penas tot me seria descansar./_{4v}

Ja lo meu contento se aumenta bé en que los dos nos convenim al propi és dexâ tal tormén de nostra amor y biurem jo contén y tu contenta.

La sentència última espero jo a patir no · m matis de tal manera pel fi desitjaria saber si · m deixas per tal quimera.

Al meu cor que pena ba patint los teus desvios, pues en plet tant ardent tu ets justísia bé meu y jo som al president.

Per mi no estava al bíurer y estâ ausent del bé que buy precís al morí que no víurer ab tal ingratitut./_{5r}

Aliento a su vida que solamén de bèurer dos que híscan enamorats jo sols te puch dir en tristas congoxas que priba sens temor, y tu gentil ermosura que · m lliga tots mos sentits.

Tirana, vo[l]s demostrar-te que donas martiri al meu cor que pena pasa no encontrar-te per mi no és ocasió al rigor o bé dexar al teu tracta.

Al meu prinsipi de amar-te y fer-ta en tas jentilesas podas²⁰ crèurer ab sertesa que no hi à medi per desolvidar-te.

Algun alívio tindria l'amorosa pena mia si comunicada fos de parlar ab tu cada dia./_{5v}

16 Et

17 Burla; cosa dita per riure o per burlar-se (DCVB).

18 Amb hora

19 *Enc que*, 'encara que'

20 Segona persona del singular del present d'indicatiu, *pots*.

Atén [que] sempre he de contèndrer tos desdaños²¹ de contracta²² sempra const[a] que té de ser al confinau per fiar qu · és al medi per bènsenr.

Qui te olvida, prenda ermosa, que jo te dexí ab desconsuelo que jo me apartí del teu tracte, tot axò és falsa quimera, bé podràs despreciar-me si és glòria a mi amor, precura a dar-me pena que tot axò me serà milló mèrit per alcansar-te.

No premetes, Marieta, que perdi qui te adora, pues casar-te y dar l'amor tot serà una pròpia cosa./_{6r}

Adiós cor estimat, adiós jardí de ermosura, adiós flo de l[!]asa-mí²³, adiós marabella y dolsura.

Tinch llàstima de mi, Maria, posa la mà al teu pit si sabas²⁴ que sia amor me'n deràs al si mol prest.

Desterrat de los teus ulls, estrangé y palagrí, a mi em fas patí y ausent poblicaré al meu càstich per abisar-me als prudens perquè tots se n'atmiran de la causa del teu intent.

Balgam al cel per al món ni las estrellas ni las flos de las marabellas no puch aconparar-bos al vost[r]e garbo tan amorós que · m lliga tots mos sentits./_{6v}

Jo al moro farà de lley si vida no · m deràs bes-ta'n, ingr[a]ta seràs, causa que moriré sens més remey.

Pendràs aquest ram de flos, contempleràs y adbertiràs las dife-rènsias de ella[s].

Aulors y flors són vostres amors segons jo beix en que jo hausí de tal conteix. Con tu més me aborrexes més ferme t'è de bolgué perquè al meu amor me apliga si · t bulgués regonèxer.

Puig que jo no te puch alcansar ab dinés ni ab paraula, ab bian-das ni ab interès, ni menos ab al meu garbo.

Ja may al balor bos conéxara que agués tingut llibertat esta que jo t'è perduda, pues t'o dich ab/_{7r} veritat sempra de cor te habí vol-guda.

Tots als rigors de l'ausència bé as puran²⁵ anomanâ perquè qui no coneix las ditxas que perdudas no las ha.

21 Desdenys

22 Tracte

23 Gessamí

24 Saps

25 Podran

Libra de totas tristesas conseguí, dueña ermosa, al meu cor desconsolat per bèurer tas duresas de las gloriosas de beure't me buy aportar-me que són glòrias y que me'm pòdan llebar-me'n d'altres los teus ulls me dependéxan²⁶ lo que als teus llabis callen al teu cor penso que · m diu d'esta presència te'n bas.

De la teva ermosa cara miro las tevas grasions²⁷ perquè tan me són fletxas, ascolto las tevas ponderacions perquè conech al teu intent. Escolta las meas pera[u]llas te ape/_{7v}rexen com al bent.

Las tebas perfeccions que tu te[n]s me mentenen la esperansa que lograré sens tardar so lo que tan desitjat.

Asta las pedras del[s] camins ab peraulas serenas me invócan al teu dols son per libiar-me ma pena.

Te buy escriurer una carta de la sanch de las mias benas perquè sapis²⁸ de sagú si [et] presio²⁹ de veras.

Festas, paseis³⁰ y regalos per mi seran acabats y las penas y fletjas en al meu cor aumentats.

Al primé cop que te baix beura, miñona, ta ermosura, jo baix cadâ per esclau teu lligat ab grillons d'or y cadenas./_{8r}

Y ara que he perdut al meu bé quin altre alcansaria? Per mi no hi à bé que no biura ab aflagiment. Som³¹ persona de respecte y au saré mentres jo bisqui. Abans jo no te dexaré al teu tracte primé bui perdre la vida.

De dia manaré³² que som perduda, conech que tu eras al meu bé.

Prenda mia, no · m sias ingrata; si at beix partí la vida me acabas, pues sabas que jo te estimo ab amor firma y constante; voldria sabê la causa que · m dexas a mi per un altre.

Las mudansas me tenen perdut; diga'm la causa si acàs o maresch.

26 Sentit especial del verb 'dependir', *dependre*.

27 Mot derivat de 'gràcia', *graciors*.

28 Forma de subjuntiu, *sàpigues*.

29 Aprecio

30 Passeigs

31 Aquesta forma de primera persona singular del present d'indicatiu del verb 'ser', avui gairebé desapareguda en el parlar de transició al rossellonès però antigament circumscrita a una àrea més àmplia entre la frontera i el nord de la ciutat de Girona, és l'indicador geolingüística que més delata l'adscripció territorial de l'autor.

32 Del verb *menar*, amb el significat de 'sentir'.

Ja la esperansa me se acaba ab gran desesperasió, però molt bo és/_{8v} al desengañ < an > ab bona ocasió. Per mi no y à remei, mes ja vindrà ocasió que las penas que jo paso pasaran en al teu cor, no perquè jo t'ú desitjo, qu ·és tan firma la mia amor que mentras tu biscas contenta me alegra a mi la tristó.

No podas negar, Maria, que algun dia ja no temas tan de dia com de nit al meu cor ab tu no pensés. Tu ets estrella del meu cor de amor y la teva ermosura, las tebas mans me inlluminan, al teu garbo és lo que · m mata.

Los teus pits són la bandera que gobiernan los meus sentits, las peraulas me són fletjas, los teus l[]abis són las rosas que jo tan de/_{9r} sitjo adorâ. Ai, quins efectes tan amorosos són los que dia y nit no fan sinó llensar-me sospirs sens parar. Per a mi no ay à repòs ni descans que · l foch de amor me crema.³³ No pot pasâ un instan que · ls meus ulls no contèmplian las tevas perfeccions. Ay, quins afectes tan amorosos las cadenas que · m te[n]s lligat.

Pues que me enquantro en las bostras sombras delito tot lo meu cor en contemplâ totas bostras perfeccions y gentilesas a bós, Francischa, que teniu gran plaher no tan sols per la vostra ermosa cara que no puch acontentâ mos ulls de mirar-bos sempra ni pot descansâ/_{9v} mon entenimén de pensar ab los bostres pits tan ermosos que són més ablanchs que lo mateix cristall. Encontrar-me ab unas tals dolsuras rodejat de tals flos y jardins pugués alcansâ lo prèmit, la honrra de tal ermosa companyia, que no arribaria entendra si seria al cel o la terra.

Jobe, teniu que perdonâ que de lo que era bos bas³⁴ dî que la obligasió me forsa de haber-me despadî. Pues, sabeu?, diumenge és festa; si desitjeu parlar ab mi anemon³⁵ sols en al jardí, cullirem flos molt ermosas per posar al[s] bostres pits. Seran lliris y marabellas: lo lliri per aponderar³⁶ la bostra cara y la marabella lo perlâ. Dî se pot la vostra/_{10r} cara sia més blanca que lo lliri y las vostras peraulas mé[s] dolsetes y soaus que las flos de las marabel[l]as, mes contenta quedo jo sols puga mirar-bos un instan que totas las demés glòrias de aquest món.

33 El foc abrasador de l'amor, com el de la presó que veurem més avall, és un tòpic literari omnipresent des dels clàssics llatins fins a la literatura castellana del Barroc, sens dubte font d'inspiració del nostre autor.

34 Forma arcaica de primera persona d'aquest verb auxiliar.

35 Anem-nos-en

36 Exagerar, manifestar una cosa en grau més alt del que té realment (DCVB).

Déu bos quart, jobanet³⁷, me alegro de vostr[a] jubentut anemorable.

Balgam Déu, o cel estrellat, què ditja Déu me ha donat de encontrar aquexa donsella, ai qui la pogués entretaní un rato de mitja hora al dia³⁸.

O Jesús, ja beix que la mia llengua no és bastanta per a fer aubrir aquexos llabis encarnats/_{10v} que me aperéxan³⁹ una rosa.

Ay, Jesús, que descontento que mon pelada[r] no puga gustâ cap peraula de aqueixa boca que són més dolsas que la mel.⁴⁰

Ho, Jesús, que mos ulls no púgan purificâ los aulors de bostra cara que són encarnats com una rosa encarnada.⁴¹//_{12r}

Déu bos y quart, jobenete, jo me alegro de la vostra jubentut anamorable y vos demano llacència per tenir un rato combersa devan de la teua presència si era del teu gust y agrado.

Mol contén m'encuentro jo tenin per cert la flame resplandente deban de ma presència. Tu ets la flo més resplandente de tots los jardins y la flo més marabella de totas parts tot lo que jo é vist apeireix lo armós llasamí.

Ay, y que ditjosos los ulls que te pódan comtemplar y mirar dias, puns y momentos en què los meus ulls no se cansarían de bèurer la cara perquè me aparexen/_{12v} un mirall de tota claredad.

Crega't que jo no faix mofas ni burlas de ninguna persona de las que tinch deban de la mia presència, que si jo feya mofas y burlas de aquestas personas seria fer-me'n de mi mateix.

Y que ditjosos són estats los primers pasos que é caminat en est dia que no pensaba que fosen per encontrar aquestas personas que jo més desitjo alcansar.

Cregas que jo no desitjo alcansar ningun altre persona sinó la que tinch deban de la mia presència./_{13r}

Y què ditja és la mia de puguer-ma posar al deban deban de la teva presència y que ja may abia trobat una companyia que l'astimés y le preciés tan com aquesta.

Cregas que jo no desitxo encontrar ninguna altre companyia sinó las personas que tinch devan de mos ulls.

37 Aquesta prosa figura copiada a la llibreta 6. "jobanet" es converteix aquí en "jobaneta".

38 Prosa copiada a la llibreta 6, sense canvis.

39 *Parèixer*, semblar. A la llibreta 6, diu "aparegan".

40 Prosa copiada a la llibreta 6

41 Segueix un full en blanc. Prosa copiada a la llibreta 6. El text, però, no és acabat.

Cregas que jo me'n tinch ditjós de aver encontrat aquesta persona que jo més desitjo alcansar.

Però encara que jo desitxi de alcansar-te no tinch tantas flores ni poders per poder-te alchansâ.

Y què ditxa seria la mia que jo pogués alchansar una tal linda persona, però beix lo que y à personas més agradables y que no jo que · t tenen al cor robat y tu^{42/}_{14v} desitges alcansar-les.

Ay, joba, si jo sabia de alcansar-te jo faria molta cosa per tu, però ja beig que tot al temps que pardaré no serà lo que jo me penso.

Ay, joba, Déu te do honrra y plaer, pues per mi às pres tanta pasiència, pena y treball que jo desitjaba tenir-te presén. Si bols saber lo que tan te estimo y desitjo beure que des de la primera vista sempre més te é portat un gran carinyo y amor.

Al teu judici me fa pèndrer tan tiranos desatinos, pues que falís < y > te beigt y te respondré encara que mil mors me aguesen de donâ sols jo te pugués alcansar-te en que pasases gran pena tot me seria descans._{15r}

Balgam al cel per al món ni las estrellas ni las flors de las marabellas, no puch contemplâ al garbo tan amorós que · m lliga tots mos sentits.

Y què ditxa esta de la mia en est dia que encontrà de la rica persona com és tu aperexes aquella ermosísima estrella que dia y nit dona resplandor lo meu cor.

Ay que ditxosos són los ulls que te poden mirar-te, y que ditxosos són los aires que tócan als teus bestits.

Ay [qui] pogués ser ausallet que pogués fer primavera [sic] en aquestos arbres.

Ay qui pogués aver flores adornadas de las mans del teu jardí.

Si ma llengua pot explicâ mes te demano ab cortesia si estàs contenta de la mia conversa, pues jo estich mol content y satisfet de la persona perquè me apar que [he] lograt un desitg gran que tenia lo meu cor.

Ay prou és cert que lo meu cor y auria molta de alegria, mes jo penso que no · n faràs cas._{15v}

Ab què quedo cautivat per donar favors y alegria en la teva persona, que jo tinch un cors tan exeltat que aqueixa ermosura tan ermosa que mon discurs no à arribat a penetrar lo teu cor.

Tinch ja mon gustu complert en aquest rato de aber tingut al devan de mos ulls exa gentil prenda ermosa com lo mateix sol. Jo amor causa a sos plers grans fatigas si de ells se fían, però jo mol desmesiat⁴³ y confiat estich de ells sens ningun temor que · m càusia pena perquè tot són coses dolces.

Com és cosa certa que de las tevas paraulas ja may cansaria de escoltar-las que són tan/_{16r} dolsas las hore[s] me aperéxan quarts.

Si gustas de las mias paraulas te donaria un rato de conversa devan de la teva persona si era de ton gust.

Ja beig que are és arribada la hora de mon descans de tenir al jardí de mon cor al devan me aperéxan un jantil, lo mateix que el sol que dona claredad al dia que dona la teva ermosura y la meva cara com me present al deban de la teva cara més resplendent que el sol.

Y què ditja seria la mia que pugués alcansar una peraula de dintre del teu cor. Ja beig que jo som la persona més aborrida que si fos la persona del teu gust y agrado alcansaria una peraula del teu cor.

Ay, jobe, bé me dius que no sabes anrrehonar, però si fosen las personas del teu gust y agrado bé als · e bastraurias las peraulas de dintre del teu cor. Ara, perquè beus que som la persona/_{16v} més aborrida y desgrasiada jo per tu ja no · n fas cas de enrrahonar.

Ja beig que la peraulas que bas dién no surten del teu cor. Si jo sabia que las peraulas que vas dién paraulas de confiansa jo me y nos faria carido ab tu.

Ay, joba, si jo sabia que las mias peraulas fosen escoltadas, però ja beig que y à personas més agradablas que no [jo].

Ella: Ay joba, si tu sabias ja no y à persona per mi an tot lo món més estimada, que de bèurer-te sol lo meu cor és més cla qu[e] el sol al pich del dia.

Ja beix, joba, que las peraulas que bas dién me són fletxas pel meu cor, però/_{17r} en aquesta ocasió presén no tinch alientos [per] tornar-te peraula.

Ja beix, joba, que jo no som en el pas de poguer-ta tenir contenta perquè yo no som persona de això. Perquè sé que y [ha] altres personas més estimadas que no yo que te tenen contenta. Jo no puch tenir-te contenta perquè jo som la persona de menos per tu.

Ella: Cregas que tu ets la persona que me tens al cor robat y jo desitjaria mol de puguer-te alcansâ.

43 Demesiat, excessiu (DCVB).

Fig. 4 i 5. L'ocell a la gàbia remet a una tradició molt viva a França: *oiseau en cage* sobre la qual hi ha diverses pintures i gravats, com ara aquests dos.

Ella: És de sert y veritat que si tu me vols a mi, jo som persona per tu.

Ell: Ni carido de mon cor, ja que tu ets persona mia jo saré al teu espòs. Tan de temps que te peleio per poder-te alcansâ y quin serà aquell dia ditxòs que esposa/_{17v} per mi seràs./_{18r}

C) PONDERACIÓ DE DOS AMANTES QUE SE TRÀTIAN EN EL FASTEIG

1 a 36

Un dia anant al pasetjar als dos amants con varen asê al paseitg la minyona va dexâ al minyó per anar ab altres y al minyó li ba sabê greu.

Al minyó que se'n va a casa de la minyona al vespra [i] quan va asê a casa de la minyona ell se posa dret en allà. La minyona li va dî per què no sabia⁴⁴. Al minyó li diu: No buy jaure que no tense pas grat. Pots anâ dir seguexin las personas que tan te gústan y te estimas més que no yo.

Ella: Cregas que tu ets la persona més estimada que de totas las del món./_{18v}

Ell: Si me agueses estimat un xich n[o] agueres fet lo que has fet.

Ella: Y què é fet jo?

Respon ell: No agueses fet no u sabaria. No · t pènsias que yo sigui algun minyó abandonat [sic] per fer-me aquestas malas partidas⁴⁵ com me fas.

Respon ella: Y quinas malas partidas⁴⁶ te fag jo?

Respon ell: Quinas malas partidas me fas? Déu nos guart de gairas més! Som anat a pasetjar ab tu y perquè ém trobat altres personas/_{19r} que te àn gustat més que no jo m'ets seguit an a mi per anâ ab altres. No · t pènsias que jo sigui algun tonto per no conèixer aquestas mofas y burlas que me às fet de mi.

Però ja que tenias ganas de anar ab altres y no ab mi, me agueses desenganyat, que més content ne guere estat que no pas de ber-me deixat de aquesta manera, que si jo agués sabut la teva picardaria⁴⁷ ja ni mai més aguera bingut en aquesta casa per enrrahonar ab tu.

Ara beitg que am poch temps que te conech me tenias content y enganyat, y si acàs me ets tingut contén y enganyat és mol que no o

44 Seia.

45 Jugat a algú una mala partida: obrar amb deslleialtat envers ell (DCVB).

46 Obrar amb deslleialtat envers ell.

47 Picardia (Lluçanès, Plana de Vic) (DCVB).

conexas perquè jo, confian-me'n de las tevas peraulas de confianse y àn estat peraulas falsas y enganyosas per mi./^{20r}

Perquè, mira, una minyona que no esti[gui] ab un minyó encara que el minyó le preguntí moltas vegadas la minyona fa el desentès de dí que no sab tornà paraula perquè las matexas peraulas que ella diu al ser-te penan esmersadas perquè no són las personas del seu gust y agrado.

Però encara que li digui algunas peraulas li són peraulas falsas que té dintre del seu cor perquè pot pensâ ella matexa: Si li dich bonas peraulas sé que daría més ab mi, però axí dir-li peraulas falsas y enganyosas que pueda conéxara que jo no tinch ganas de tenir-la al devan.

Perquè ja beig que un soldat que ·l tingan pres a dintra de una presó que sempre/^{21r} mira de fugí per una part o per altre per poder-se escapar per no aber de estar ab aquellas cosas tan aborridas que té del món.

Al mateix fas tu ab mi quant jo binch per encontrar-te. Perquè no te enquàntria las personas que tan te gústan sempre miras de escapar-te per no aber de estar ab aquestas personas que tan aborridas las tens⁴⁸.

Perquè ja beig, mira que un castell que sigui fort de murallas bé se n'i poden tirâ de bombas y balas per aber-lo, que per més bombas y balas que i tîrian ni may més lo poden aber.

Al mateix fas tu ab mi, que bé ·n puch fer de pasos per encontrar-te y dir-te peraulas si no ne acabo⁴⁹ res, perquè/^{21v} tu ets un castell molt fort per pelear ab las personas que tens al devan.

Ja beig que las personas que tens devan de la teva presència no té tantas forsas ni poders per poder pelear, perquè encara que peleia dos mil anys de saguida no ne acabarà res perquè no som persona merexadora per això⁵⁰./^{22r}

Ay, joba, jo som un patit baxel[l] per pelear ab una grosa fragata.

Ay, joba, però com bo[l]s que peleia un baxell tan petit ab un[a] fragata tan ermada de canons qu ·és encapasa⁵¹ per combatre sinch mil y tans baxells dels que corren per aquí.

48 A l'original, *dens*.

49 Aconseguixo, obtinc. Aceptació estesa en la llengua antiga.

50 Segueix un salt de pàgina.

51 Incapaç

Ai, joba, jo ni tan sols som baxell encapàs per poder peleyar ab una patita galera.

Ai, joba, vós sou una grosa galera per pelear ab un patit xabech⁵²./ _{23r}

Que ermosos sou, clavells, quina fragànsia llanseu y què clavells tan ermosos no nyià⁵³ en tot lo món.

Unas flores tan ardentes que llànsan tan de olor. Sou com la estela del dia com dona resplandor lo cor.

Basta ser las mans que tenen aquestas ermosas flos. Los meus ulls no se cànsan ja may més de mirar-vos.

Encara que nasqués mil anys no se'n cansarían, no, de mirar aquestas perlas y aquesto[s] jardins de flors.

O, ermosas clavellinas, y què ditja haber tingut de crià aquests clavells ermosus com l'or batut.

Una veu sento que cante mol ermosa/_{23v} y mol ardén: m'és la paloma que cante a dal del sim del clavell.

Y què ditja és la mia en est dia que ara som que [he] encontrat aquesta prenda estimada del meu cor.

Ay, ulls de la mia care, y què alegria tindreu si · n podeu aver las prenda estimadas del cor meu.

De contentos y alegrias lo meu cor prou n'i aurà, però no seran tristesas perquè no · ls podré alcansâ.

Si acàs no les alcanço ja · n tindrè de santimén de pèdrer als clavells y rosas y floretes de abril.

Ja sabes que jo te estimo y tu no vols estimar perquè tens qui te agusta que jo no te agusto pas.

Aborrida, que si fos la persona del teu gust y agrado alcansaria una peraula del teu cor./ _{24r}

Ay, joba, bé me dius que no sabes enrrahonâ, però si fosen las personas del teu gust y agrado bé las bastraurias las peraulas de dintra del teu cor. Are perquè beus que som la persona més aborrida y desgrasiada per tu jo no fas cas de enrrahonâ.

Ja beigt, jobe, que jo no tinch tal ditxa de puguer-te entrataní perquè la mia comversa no te agrada de tenir-la al devan de ta presència.

52 El foli 23v és en blanc.

53 N'hi ha.

Ay, jobe, fos la comversa d'alguna altre persona de las que tu més desitjes alcansâ ja may més te cansarias de estar-i.

LIBRE PER DIVERTIR-SE

1 a 17

Mol content jo me'n tenia per sert la flame resplandenta al devan de ma presència./_{24v}

Tu ets la flo més resplandenta de tots mos jardins y la flo més maravella de totas parts.

Tot lo que jo he bist apareix lo ermós llasamí, y que ditxosos són los ulls que te poden contemplar y mirar dias, puns y momentos en què los meus ulls no se cansarían de bèurer-te la care perquè me aparexen un mirall de tota claredad.

Cregas que jo no faix mofas ni burlas de ninguna persona de las que tinch devan de la mia presència, que si jo feia mofas y burlas de aquestas personas seria fer-me'n de mi mateix.

Y que ditxosos són estats los primers pasos que he caminat en est dia y no pensaba que fosen per encontrar aquestas personas que jo més desitjo alcansâ.

Y què ditxe és la mia de puguer-me posar al devan de la teva presència./_{25r} que ja may abia trobat una compaña que l'astimés y la praciés tan com aquesta.

Cregas que jo no desitxo encontrâ ninguna altre compaña sinó la que tinch devan de la mia presència.

Y què ditxa saria la mia que jo pu[gu]és alcansar una tal linda persona, però ja beitg que y à altres personas més agradablas y estimadas que no jo que · t ténan al cor robat y tu desitjes alcansar-les.

Ja beitg, joba, que las peraulas que bas dir-me són fletxas pel meu cor, perquè jo no tinch tantas forses ni poders per poder-te alcansâ.

Ay, jobe, si jo sabia de alcansar-te jo faria molte cosa per tu, però ja beitg que tot al temps que pardari[a] no serà lo que jo · m penso.

Ay, prou és sert que lo meu cor y auria molta alegria, mes jo penso que no · n faràs cas.

Cregas, joba, que jo me'n tinch per ditxós de ber-te de encontrâ en aquest[a] ocasió./_{25v}

Ay, prenda, jo me alegro mol de bèurer-te al devan de la mia presència, que d'ensà que som en aquesta comversa lo meu cor és ple de contentos y alegrías, y jo desitxaria mol de poder tenir un rato de combersa al devan de la teva presència si som persona del teu gust y agrado.

Y què ditja és la mia de ver encontrat aquesta persona que tan me estimo y desitjo beure, que si jo agués sabut de puguer-te encontrâ aguera seguit totas las altras combenièncias que tenia per benir més abiat.

Cregas que per encontrar-te en a tu caminaria setanta-sinch dias pesan[t] boscus y montañas am als peus descalsos sols per encontrar aquestas personas que tan me gusten y me estimo que no n'i à en tot lo món que me agústian tan.

Y que ditxosos són estats los primers pasos que he caminat en est dia que no pensaba que fosen per enrrahonar-t[e], mes som estat ditxós y are beigt que no som marexedor de un sol de tanta resplandor que dònna raitg en m[a] parsona inluminan-me essos camins tan ilustres sens bar-i [sic] una pedra per enpesegar⁵⁴, sinó tot pla y ben guiat en un ermosísim jardí.^{26r}

Y què ditxe seria la mia de puguer-me estar al devan devan devan de la teva presència un parell o tres de oras per poder contemplar la teva gran ermosura, que no crech que al món y àgia una altre persona més al meu gust, però beigt que jo ni ma persona no so digne de estar al devan de aqueja care jentil que me apar al sol o rodejar de estrellas.

Fin

54 Empassegar, ensopegar (Empordà, Girona) (DCVB).